

עובדיה פרק א

1 Het gezicht van Ovadja. Zo spreekt de Heer, de Eeuwige, over Edom: Wij hebben een gerucht gehoord van de Eeuwige, en er is een gezant gestuurd onder de volkeren: Sta op, en laat ons opstaan tegen hen ten strijde.	א חֲזֹן עֹבְדִיָּה פֶּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לְאֲדוֹם שְׁמוֹעָה שְׁמַעְנוּ מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בְּגוֹיִם שְׁלַח קוֹמוּ וְנִקְוָמָה עֲלֵיהֶּם לְמַלְחָמָה:
Rasji <i>Het gezicht van Ovadja</i> : Wat maakt Ovadja anders, hij profeteert wel over Edom maar geeft geen andere profetie. Onze wijzen zeggen: Ovadja was Edomitische bekeerling. De Heilige, gezegend zij Hij, zei: Van hen en bij hen zal Ik het over hen brengen. Laat Ovadja, die bij twee slechte mensen woonde, Achab and Izevel, en die niets leerde van hun daden, komen, dan zal hij betalen vanwege Esaw, de kwade, die leefde tussen twee rechtvaardigen, Jitschak en Rivka, en die niets leerde van hun daden. ¹	רש"י חזון עובדיה. מאי שנא עובדיה לאדום ולא ניבא נבואה אחרת. אמרו חכמים עובדיה גר אדומי היה. אמר הקב"ה מהם ובהם אביא עליהם. יבא עובדיה שדר בין שני רשעים אחאב ואיזבל ולא למד ממעשיהם ויפרע מעשו הרשע שדר בין שני צדיקים יצחק ורבקה ולא למד ממעשיהם:
2 Zie, Ik heb je klein gemaakt onder de heidenen, je bent zeer veracht.	ב הִנֵּה קָטָן נִתְתִּידָּ בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתְּהָ מְאֹד:
Rasji <i>Zie, Ik heb je klein gemaakt</i> : In tegenstelling tot het feit dat zijn vader hem zijn grote zoon noemde, en zijn moeder haar grote zoon, sprak de Heilige, gezegend zij Hij, voor Mij is hij klein. ² En onze rabbijnen verklaarden: klein want ze hebben geen schrift en geen taal. ³ <i>Veracht</i> , omdat ze niet een koning, zoon van een koning, aanstelden.	רש"י הנה קטן נתתיד. כלפי שקראו אביו בנו הגדול ואמו בנה הגדול אמר הקב"ה לפני קטן הוא רבותינו דרשו קטן שלא היה להם לא כתב ולא לשון: בזוי. שלא היו מעמידין מלך בן מלך:
3 De trots van je hart heeft je bedrogen, jij, die woont in de kloven van de steenrotsen, in zijn hoge woning; die in zijn hart zegt: Wie zou mij op de aarde doen afdalen?	ג זָדוֹן לִבְךָ הַשִּׁיאָדָּ שְׁכַנִּי בְּחַגְוֵי־סֹלַע מְרוֹם שִׁבְתָּו אָמַר בְּלִבּוֹ מִי יוֹרְדֵנִי אֶרֶץ:
Rasji <i>die woont in de kloven van de steenrotsen</i> : die vertrouwt op de steun van zijn voorvaderen, Avraham en Jitschak, maar zij zullen hem niet helpen. <i>De kloven</i> (חַגְוֵי, chagwe), vergelijk (Jesj. 19:17) <i>En het land van Jehoeda zal voor Egypte en schrik</i> (חֶגְוָא), <i>zijn</i> , frayteyne in de volkstaal. En verbaas je niet over de waw in 'chagwe,' want die is als de waw in (Gen. 21:16) כִּמְטַחָוֵי (kimtachawe, 'als een schot'), want er is als basis in het woord niets dan een 'tet' and the 'chet.'	רש"י שוכני בחגוי סלע. סומך על משענת אבותיו אברהם ויצחק והם לא יועילו לו, חגוי כמו (ישעיה יט) והיתה אדמת יהודה למצרים לחגא ברייטיינ"א בלעז ואל תתמה על וי"ו של חגוי שהיא כוי"ו של קצוי (תהלים סה) וכוי"ו של כמטחוי (בראשית כא), שאין יסוד בתיבה אלא טי"ת וחי"ת:
4 Al zou je omhoog gaan als de arend, en al maakte je je nest tussen de sterren, van daar zal Ik je neerwerpen, is de godsspraak van de Eeuwige.	ד אִם־תִּגְבֶּיהָ כְּנֹשָׁר וְאִם־בֵּין כּוֹכְבִים שָׁיִם קִנְיָדָּ מִשָּׁם אֹרִידָּךְ נְאֻם־יְהוָה:
5 Als er dieven bij je komen of rovers in de nacht, wat ga je dan de vernieling in! zouden zij niet gestolen hebben zoveel als ze maar wilden? Als er druivenplukkers bij je gekomen waren, zouden zij niet slechts een restje hebben overgelaten?	ה אִם־נִגְנְבִים בָּאוּ לָךְ אִם־שׁוֹדֵדִי לַיְלָה אִידָּ נִדְמִיתָה הֲלוֹא יִנְגְבוּ דֵיִם אִם־בְּצֻרִים בָּאוּ לָךְ הֲלוֹא יִשְׁאִירוּ עֲלֵלוֹת:
Rasji <i>Ze komen bij je</i> : over / tegen je. <i>Hoe was je stil</i> , waarom sliep je vast totdat ze alles wat ze wilden stalen? ... <i>zouden zij niet slechts een restje hebben overgelaten</i> ? Maar dezen zullen je niets overlaten want ze zullen zoeken en ontdekken en je verborgen schatten doorzoeken.	רש"י באו לך. עליך: איך נדמיתה. למה נרדמתה דומם עד שגנבו כל רצונם: הלא בוצרים ישאירו עוללות. ואלה לא ישאירו לך כלום כי יחפשוך ויגלו וידרשו מצפונך:
6 Hoe zijn Esaw's goederen nagespeurd, zijn verborgen schatten opgezocht!	ו אִידָּ נִחְפְּשׁוּ עֵשׂוֹ נִבְעוּ מִצְפְּנָיו:
Rasji <i>Ze zijn opgezocht</i> , targoem Jonathan: ze zijn ontdekt, en dat is	רש"י נבעו. תרגום יונתן איתגליין ולשון ארמית

1 Zie Sanhedrin 39b.

2 Pesikta d'Rav Kahana p. 56; Pesikta Rabbathi, ed. Meir Ish Shalom p. 79a; Pesikta Rabbathi ed. Warsaw p. 144; Gen. Rabbah 65:11.

3 Avodah Zarah 10a.

<p>een Aramese uitdrukking: נָבְעוּ betekent ze zijn gezocht. Cf. (Jesj. 21: 12): <i>Als je vragen wil, vraag (אם תִּבְעִיּוֹן בְּעִי) (ישעיה כא):</i></p>	<p>נָבְעוּ נִתְבַקְּשׁוּ וְכֵן אִם תִּבְעִיּוֹן בְּעִי (ישעיה כא):</p>
<p>7 Al uw bondgenoten doen je uitgeleide tot de grens, ze bedriegen je, de lieden waar u vrede mee had overweldigen je; je brood zetten ze als een wond onder je, er is geen begrip in hem.</p>	<p>ז עַד־הַגְּבוּל שֶׁלְחֹדֶךָ כָּל אַנְשֵׁי בְרִיתְךָ הַשְׂיֵאוּךָ יִכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלִמְךָ לְחֶמֶךָ יִשְׂיִמוּ מְזוֹר תַּחְתֶּיךָ אֲיִן תְּבוּנָה בּוֹ:</p>
<p>Rasji <i>Ze doen je uitgeleide tot de grens</i>, zij die je hulp beloofden komen bij je en begeleidden je tot de grens van je land, tot de grens waar ze bij je kwamen ten strijde en daarmee brachten ze je in de war en slaagden ze. <i>Ze overweldigden je</i>, om je zover te krijgen dat je zou weggaan, en ze lieten je in de steek. <i>Je brood zetten ze als een wond onder je</i>, zelfs je eigen voedsel zette je broer Jaäkov als een wond onder je, want hij gaf je brood en linzensoep, en daardoor verachtte jij het eerstgeboorterecht. <i>Wond</i>, een ziekte.</p>	<p>רש"י עד הגבול שלחודך. אותם שהבטיחוך לעזרה באו עמך ולוודך עד גבול ארצך עד הספר ששם באו עליך למלחמה ובזאת השיאוך והצליחו: יכלו לך. לפתותך לצאת ושבו מאחריך: לחמדך ישימו מזור תחתידך. אף מאכלך שם לך אחיד יעקב למזור שנתן לך לחם ונזיד עדשים ועל ידו בזית הבכורה: מזור. חולי:</p>
<p>8 Zal het niet op die dag zijn, de godsspraak van de Eeuwige, dat Ik de wijzen uit Edom, en het begrip uit het gebergte van Esaw zal doen ondergaan?</p>	<p>ח הֲלוֹא בַיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה וְהֶאֱבֹדְתִי חֲכָמִים מְאֹדִים וְתְבוּנָה מֵהָר עֵשׂוּ:</p>
<p>9 En jouw helden, Teman, verliezen de moed, opdat iedereen uit het gebergte van Esaw door moord wordt uitgeroeid.</p>	<p>ט וְחַתּוֹ גְבוּרֶיךָ תִּימָן לְמַעַן יִכְרַת־אִישׁ מֵהָר עֵשׂוֹ מִקְטָל:</p>
<p>Rasji <i>En jouw helden, Teman, verliezen de moed</i>, ze verliezen de moed en worden bang te vluchten naar het land van Jisjmaël. En targoem Jonathan: En je helden verliezen de moed, bewoners van het Zuidland. <i>Opdat wordt uitgeroeid</i>, iedere heldhaftige man, uit het gebergte van Esaw door moord, door de grote slachting die over hen komt.</p>	<p>רש"י וחתו גבוריך תימן. יחתו ויפחדו לנוס אל ארץ ישמעאל וי"ת ויתברון גברך יתבי ארעא דרומא: למען יכרת. כל איש גבור: מהר עשו מקטל. מרוב הרג שיבא עליכם:</p>
<p>10 Om het geweld van je broeder Jakob, zal schaamte je bedekken; en je wordt voor eeuwig uitgeroeid.</p>	<p>י מִחֶמְסַס אֲחִיךָ יַעֲקֹב תִּכְסֶּסָּ בּוֹשָׁה וְנִכְרַתָּ לְעוֹלָם:</p>
<p>Rasji <i>Om het geweld van je broeder Jakob</i>, vanwege het geweld dat je Jaäkov aandeed.</p>	<p>רש"י מחמסס אחידך יעקב. בשביל חמס שעשית ליעקב:</p>
<p>11 Op de dag dat je terzijde stond, op de dag dat vreemdelingen zijn leger gevangen wegvoerden, en vreemden zijn poorten binnentrokken, en over Jeruzalem het lot wierpen, toen was jij ook als een van hen.</p>	<p>יא בַּיּוֹם עֲמַדְךָ מִנְגֵד בַּיּוֹם שְׁבוֹת זָרִים חִילוּ וְנִכְרְיִים בָּאוּ שְׁעָרָיו [שְׁעָרָיו] וְעַל־יְרוּשָׁלַם יָדוּ גוֹרֵל גַּם־אֶתָּה כְּאֶתְדֵם מֵהֶם:</p>
<p>Rasji <i>Op de dag dat je terzijde stond</i>, omdat je hem niet te hulp kwam. <i>Toen was jij ook als een van hen</i>, Ik reken het je aan als was jij een van degenen die hen aanvielen.</p>	<p>רש"י ביום עמדך מנגד ביום שבות זרים חילו ונכריים באו שערו [שערו] ועל-ירושלם ידו גורל גם-אתה כְּאֶתְדֵם מֵהֶם: אתה כאחד מהם. אעלה אני עליך כאילו אתה מן הבאים עליהם:</p>
<p>12 Je had niet moeten kijken naar de dag van je broeder, de dag van zijn vervreemding; en je had je niet moeten verheugen over de kinderen van Jehoeda, op de dag van hun ondergang, je had geen grote mond moeten opzetten op de dag van benauwdheid.</p>	<p>יב וְאַל־תִּרְאֵה בַּיּוֹם־אֲחִיךָ בַּיּוֹם נִכְרְוֹ וְאַל־תִּשְׂמַח לְבִנְי־יְהוּדָה בַּיּוֹם אֲבָדָם וְאַל־תִּגְדֵּל פִּיךָ בַּיּוֹם צָרָה:</p>
<p>Rasji <i>Je had niet moeten kijken naar de dag van je broeder</i>, je had niet moeten kijken en je ter zijde opstellen. <i>Op de dag van zijn vervreemding</i>, Op de dag dat hij werd overgeleverd in de hand van de vijand, dat zijn de Babyloniërs. En zo spreekt de Schrift over Sjaael: <i>God heeft hem in mijn hand overgeleverd</i>.</p>	<p>רש"י ואל תראה ביום אחידך. לא היה לך (להביט) ולעמוד מנגד: ביום נכרו. ביום הסגירו ביד אויב הוא הבבליים וכן הוא אומר בשאול (שמואל א כג ז) נכר אותו אלהים בידי הסגיר אותו בידי:</p>
<p>13 Je had niet in de poort van Mijn moeten binnengaan, op de dag van hun ondergang; en ook jij had niet naar zijn narigheid moeten kijken op de dag van zijn ondergang; en je had je handen niet moeten uitstrekken naar zijn bezittingen op de dag van zijn ondergang.</p>	<p>יג אַל־תִּבּוֹא בְּשַׁעַר־עַמְלֵי בַּיּוֹם אֵידָם אַל־תִּרְאֵה גַם־אֶתָּה בְּרַעַתּוֹ בַּיּוֹם אֵידּוֹ וְאַל־תִּשְׁלַחְנָה בְּחִילוֹ בַּיּוֹם אֵידּוֹ:</p>
<p>Rasji En je had niet moeten uitstrekken naar hun bezittingen, zo</p>	<p>רש"י ואל תשלחנה בחילו. אל תשלחנה ידך</p>

targoem Jonatan. Er is sprake van een korte lezing, en je moet er 'je handen' aan toevoegen.	בנכסיו כן תרגם יונתן ומקרא קצר הוא וצריך להוסיף עליו ידך:
14 Je had niet bij de scheiding moeten staan om zijn ontcomenen uit te roeien; je had zijn overgeblevenen niet moeten uitleveren, op de dag van benauwdheid.	יָד וְאַל־תִּעְמָד עַל־הַפָּרֶק לְהַכְרִית אֶת־פְּלִיטָיו וְאַל־תִּסְגֵּר שְׂרִידָיו בְּיוֹם צָרָה:
Rasji <i>Je had niet bij de scheiding moeten staan</i> , de plaats waar degenen die ontsnappen te voorschijn komen om langs die weg weg te komen; en in de volkstaal noemt men dit 'troeg.' [<i>Je moet niet bij de scheiding staan</i> , hieruit volgt dat het verboden is om een onderbreking te maken bij het lezen van het Sjema tussen de ene en de andere paragraaf.]	רש"י ואל תעמוד על הפרק. מקום שהבורחים יוצאים דרך שם לימלט ובלשון לע"ז קוראים אותו טרו"ג (אל תעמוד על הפרק, מכאן שאסור להפסיק בכ"ש בין פרק לפרק הג"ה דר"ע):
15 Want de dag van de Eeuwige is nabij, over al de volkeren; zoals jij gedaan hebt, zal jou gedaan worden; je vergelding zal op je hoofd wederkeren.	טו כִּי־קָרֹב יוֹם־יְהוָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ יַעֲשֶׂה לְךָ גַּמְלָה יָשׁוּב בְּרֹאשְׁךָ:
16 Want zoals jullie gedronken hebben op Mijn heilige berg, zullen alle volkeren voortdurend drinken; zij zullen drinken en dwaas zijn, ⁴ en ze zullen zijn alsof zij er niet geweest waren.	טז כִּי כַּאֲשֶׁר שָׁתִיתֶם עַל־הַר קֹדְשִׁי יִשְׁתּוּ כָּל־הַגּוֹיִם תִּמְיֵד וְשָׁתוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ:
Rasji <i>Want zoals jullie gedronken hebben op Mijn heilige berg</i> , zoals jullie je verheugden over de vernietiging van Mijn heiligdom. <i>Ze zullen dwaas zijn</i> , zoals de targoem: ze zullen in de war zijn, een uitdrukking van verwarring, verbazing, en verwoving van het verstand, 'estourditiion' in de volkstaal.	רש"י כאשר שתיתם על הר קדשי. כמה דחדיתון על מחת טורא דקודשי: ולעו. כתרגומו ויסתלעמו ל' מהומה ושמוון וטירוף דעת אישטורדישו"ן בלע"ז:
17 Maar op de berg Tsion zal er redding zijn, en hij zal een heiligdom zijn; en het huis van Jaäkov zal zijn erfgoederen erfelijk bezitten.	יז וּבְהָרַ צִיּוֹן תִּהְיֶה פְּלִיטָה וְהָיָה קֹדֶשׁ וַיִּרְשׁוּ בַּיִת יַעֲקֹב אֶת מוֹרְשֵׁיהֶם:
Rasji <i>Hun erfgoederen</i> , de bezittingen van het volk dat ze erfde.	רש"י את מורשיהם. נכסי עממיא דהוו מחסנין להון:
18 En het huis van Jaäkov zal een vuur zijn, en het huis van Joseef een vlam, en het huis van Esaw een stoppel; en zij zullen tegen hen ontbranden, en zullen ze verteren, zodat niemand zal overblijven voor het huis van Esaw, want de Eeuwige heeft gesproken.	יח וְהָיָה בַּיִת־יַעֲקֹב אֵשׁ וּבַיִת יוֹסֵף לֶהֱבֶה וּבַיִת עֵשָׂו לֶקֶשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וְאָכְלוּם וְלֹא־יִהְיֶה שְׂרִיד לְבַיִת עֵשָׂו כִּי יְהוָה דָּבָר:
Rasji <i>Want de Eeuwige heeft gesproken</i> Waar sprak Hij? (Bemidbar 24:19) <i>Iemand uit Jaäkov zal heersen, en hij zal de rest vernietigen.</i> ⁵	רש"י כי ה' דבר. והיכן דבר (במדבר כד) וירד מיעקב והאביד שריד וגו':
19 En die van het zuiden zullen Ezau's gebergte, en die van de laagte zullen de Filistijnen erfelijk bezitten; zij zullen het veld van Efraïm en het veld van Samaria erfelijk bezitten; en Binjamien met Gilad.	יט וַיִּרְשׁוּ הַנֶּגֶב אֶת־הָרַ עֵשָׂו וְהַשְּׁפֵלָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיִּרְשׁוּ אֶת־שְׂדֵה אֶפְרַיִם וְאֶת שְׂדֵה שִׁמְרוֹן וּבְנִימֵן אֶת־הַגִּלְעָד:
Rasji <i>Die van het zuiden zullen erven</i> , Jisraelieten die in het zuiden van Erets Jsrael woonden zullen de berg van Esaw in bezit nemen want die ligt aan de zuidgrens; en de inwoners van de vlakte zullen het land van de Filistijnen in bezit nemen en het gebergte van Efraim en het gebergte van Sjomeron. <i>En Binjamien met Gilad</i> , de kinderen van Menasse, die het land Gilad in bezit hadden zullen zich verspreiden over de grenzen van Erets Jisrael naar het oosten.	רש"י וירשו הנגב. ישראל שהיו יושבין בדרומה של ארץ ישראל ירשו את הר עשו שהוא במצר דרום ובני השפלה ירשו את ארץ פלשתים ואת הר אפרים ואת הר שומרון: ובנימין את הגלעד. ובני מנשה שהיתה ארץ גלעד שלהם יפשוטו להם מהלאה לגבולותיה של ארץ ישראל במזרחה:
20 En de gevankelijk weggevoerden van dit leger van de kinderen van Jisrael, wat van de Kanaänieten was, tot Tsarefat toe; en de gevankelijk weggevoerden van Jeruzalem, wat in Sefarad is, zij zullen de steden van het zuiden in bezit nemen.	כ וְגַלְתָּ הַחֲלָהָזָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־כָּנְעִנִים עַד־צָרְפַת וְגַלְתָּ יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בְּסַפְרָד יִרְשׁוּ אֶת עָרֵי הַנֶּגֶב:
Rasji <i>En de gevankelijk weggevoerden van dit leger</i> , targoem Jonatan: dit volk. Het leger (הַחַל) is een uitdrukking voor een leger	רש"י וגלות החל הזה. תרגם יונתן עמא הדין,

4 Volgens anderen "slurpen, zwelgen."

5 Mechilta Bo 12:16, Pirkei d'Rabbi Eliezer ch.37.

<p>(חיל), zoals (vgl. Jesj. 36:2) Hij kwam naar Jeroesjalajim met een sterk leger (חיל), waar het handelt van Ravsjake. Maar in dit geval ontbreekt de jod. Het is ook mogelijk om החל הזה uit te leggen als 'de gevankelijk weggevoerden van de vallei.' <i>Van de kinderen van Jisrael, wat van de Kanaänieten was, tot Tsarefat toe</i>, de ballingschap namelijk van de kinderen van Jisrael, die in ballingschap gevoerd waren van de tien stammen naar het land van de Kanaänieten tot Tsarefat. <i>En de gevankelijk weggevoerden van Jeruzalem, wat in Sefarad is</i>, dat zijn mensen van de kinderen van Jehoeda, die in ballingschap gevoerd waren naar Sefarad, <i>zij zullen de steden van het zuiden in bezit nemen</i>, die in het zuiden van Erets Jisrael zijn. Sommige uitleggers zeggen dat Tsarefat het koninkrijk Frantsa (in de volkstaal) is. Sefarad, Jonatan vertaalt Espamia.</p>	<p>החל לשון חיל כמו (ישעיה לו) ויבא ירושלמה בחיל כבד דרבשקה אלא שזה חסר יו"ד ויש עוד לפרש החל הזה גלות הגיא הזה: לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת. גלות אשר הוא מבני ישראל שגלו מעשרת השבטים לארץ כנענים עד צרפת: וגלות ירושלים אשר בספרד. שהם מבני יהודה אשר גלו לספרד הם ירשו את ערי הנגב שבדרומה של ארץ ישראל ואומרים הפותרים צרפת הוא המלכות שקורין פרנצ'א בלע"ז ספרד תרגם יונתן אספמיא:</p>
<p>21 En er zullen redders op de berg Tsion opkomen, om de berg van Esaw te oordelen; en het koningschap zal van de Eeuwige zijn.</p>	<p>כא וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשֹׁפֵט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהִיטָה לְיִהוָה הַמְּלוּכָה:</p>
<p>Rasji <i>Zij zullen opstijgen</i>, Vorsten van Jisrael als redders op de berg Tsion. <i>Om de berg van Esaw te oordelen</i>, om betaling te eisen van de berg van Esaw voor wat ze Jisrael aandeden. <i>Te oordelen</i>, joustitier in de volkstaal. <i>De berg van Esaw</i>, Jonatan vertaalt: de grote stad van Esaw. <i>En het koningschap zal van de Eeuwige zijn</i>, dit leert je dat Zijn koningschap niet compleet kan zijn totdat hij betaling heeft verkregen van Amalek.</p>	<p>רש"י ועלו. שרי ישראל מושיעים בהר ציון: לשפוט את הר עשו. ליפרע מהר עשו אשר עשו לישראל לשפוט יושיצי"ר בלע"ז: הר עשו. י"ת כרכא רבא דעשו: והיתה לה' המלוכה. לימדך שאין מלכותו שלימה עד שיפרע מעמלק:</p>